

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 10Co/95/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2217218016
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 07. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Terézia Mecelová
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2020:2217218016.2

Uznesenie

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Terézie Mecelovej a členiek senátu JUDr. Zlatice Javorovej a JUDr. Gabriely Briškovej, vo veci žalobcov: 1/ JUDr. O. A., nar. X. Z. XXXX, bytom G. XXXX/XX, N.-Z. O., 2/ V. A., nar. XX. M. XXXX, bytom G. XXXX/XX, N.-Z. O., 3/ A. O., nar. XX. W. XXXX, bytom S. XXXX/XX, N.-A., 4/ S. O., nar. XX. M. XXXX, bytom S. XXXX/XX, N.-A., všetci zastúpení advokátom: Mgr. Rastislav Čerevka, Krížna 44, Bratislava, proti žalovaným: 1/ S. S., nar. XX. W. XXXX, bytom A. XXX/XX, N.-D. O., zastúpenému: JUDr. Peter Kubik, advokát, s.r.o., Poľná cesta 966/9, Dunajská Streda, IČO: 36 869 295, 2/ S. O., nar. X. P. XXXX, bytom S. XXXX/X, N.-A., o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, o odvolaní žalobcov 1/ až 4/ proti rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda z 20. júla 2018 č. k. 14C/61/2017-91, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie r u š í a vec mu vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie I. žalobu zamietol, II. žalovanému 1/ priznal nárok na náhradu trov konania voči žalobcom 1/ až 4/ vo výške 100 %, III. žalovanému 2/ nárok na náhradu trov konania nepriznal.

Právne svoje rozhodnutie vo veci samej odôvodnil ustanovením § 40a, § 140 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Občiansky zákonník“ alebo len „O. z.“), § 137 písm. c/, d/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), § 34 ods. 1, 2 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) /ďalej len „ZoKN“/.

Vecne dôvodil, že žalobcovia sa žalobou doručenou súdu dňa 13.12.2017 domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej 14.9.2017 medzi žalovaným 1/ ako kupujúcim a žalovaným 2/ ako predávajúcim, predmetom ktorej bol odplatný prevod vlastníckeho práva k spoluvlastníckemu podielu 2/24 z nehnuteľností nachádzajúcich sa v k. ú. A. U., zapísaných v KN na LV č. XXXX, a to z dôvodu porušenia predkupného práva (nešlo o prevod na blízku osobu).

Súd prvej inštancie konštatoval, že Civilný sporový poriadok zásadne nepripúšťa určovacie žaloby o určenie právnej skutočnosti s výnimkou žalôb o určenie právnej skutočnosti za podmienky, že to vyplýva z osobitného právneho predpisu. Takýmto právnym predpisom je napr. zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (žaloba o neplatnosť skončenia pracovného pomeru podľa ust. § 77) a iné. Pre tieto výnimky je spoločné, že priamo osobitný právny predpis, resp. právna norma vo svojej dikcii priznáva oprávnenej osobe možnosť domáhať sa na súde určenia tejto právnej skutočnosti. Relatívnej neplatnosti sa podľa § 40a Občianskeho zákonníka treba dovolať. Ide o jednostranný právny úkon, ktorý sa musí adresovať druhému účastníkovi (ostatným účastníkom právneho úkonu). Možnosť určenia tejto právnej skutočnosti súdom však zo znenia § 40a Občianskeho zákonníka nie je možné vyvodzovať. Rovnako nemožno procesnú prípustnosť žaloby o určenie neplatnosti zmluvy o prevode spoluvlastníckeho podielu podľa § 40a Občianskeho zákonníka vyvodiť z § 34 ods. 2 ZoKN. Predmetná žaloba je neprípustná a preto súd prvej inštancie žalobu zamietol. Navyše ešte dodal, že ak by žalobe aj bolo vyhovené, na právnom

postavení žalobcov by sa nič nezmenilo a naďalej by zostalo neisté. Judikatúra zastáva názor, podľa ktorého, ak má právna otázka (v tomto prípade platnosť právneho úkonu), o ktorej má byť rozhodnuté na základe žaloby o určenie povahu otázky predbežnej vo vzťahu k inej právnej otázke - k existencii práva alebo právneho vzťahu (v danom prípade vlastníckeho práva k nehnuteľnosti), nie je daný naliehavý právny záujem na určení tejto predbežnej otázky (neplatnosti právneho úkonu).

Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania odôvodnil právne ust. § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 CSP, vecne úspechom žalovaných 1/, 2/ v celom rozsahu. Nakoľko však žalovanému 2/ na rozdiel od žalovaného 1/ žiadne trovy v konaní nevznikli, žalovanému 2/ nárok na ich náhradu nebol priznaný.

2. Proti tomuto rozsudku v celom rozsahu podali včas odvolanie žalobcovia 1/ až 4/ s návrhom na jeho zrušenie a vrátenie veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie; alternatívne navrhli zmeniť napadnutý rozsudok vyhovením žalobe. Odvolanie odôvodnili § 365 ods. 1 písm. d/, h/ CSP. Dôvod neplatnosti žalobcovia vymedzili poukazom na ustanovenie § 40a Občianskeho zákonníka v spojení s ustanovením § 140 Občianskeho zákonníka. Majú za to, že v predmetnej veci je žaloba procesne prípustná. Výpočet žalôb v ustanovení § 137 CSP je navyše výpočtom demonštratívny. Dôsledkom výkladu súdom prvej inštancie v tomto konaní je odopretie spravodlivosti. Aplikácia ustanovení súdom prvej inštancie je zmatečná a nesprávna. Pri určení právnej skutočnosti nevyžaduje CSP preukázanie naliehavého právneho záujmu, ale táto možnosť musí vyplývať z osobitného predpisu. Predmetom konania je ochrana subjektívneho práva žalobcov ako spoluvlastníkov a predmetom ochrany je porušenie ich zákonného predkupného práva. Výklad súdu je reštriktívny. Obsahom spoluvlastníckeho práva a tým i predkupného práva je, že spoluvlastníci sú v dôsledku ich predkupného práva schopní ovplyvniť, kto bude spoločne s nimi nehnuteľnosť vlastníť. Žalobcom bola odňatá možnosť konať pred súdom.

3. Žalovaný 1/ sa k odvolaniu žalobcov 1/ až 4/ vyjadril a navrhol rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť. Súd prvej inštancie správne posúdil otázku neprípustnosti určovacej žaloby. Žalobcovia sa nemôžu domáhať určenia právnej skutočnosti, nakoľko takéto právo v konkrétnom prípade nevyplýva z osobitného predpisu. Žalobcovia nepreukázali ani žiaden naliehavý záujem na určení vlastníckeho práva k sporným spoluvlastníckym podielom žalovaného 1/, pričom žalovaný je presvedčený, že pri predaji sporného spoluvlastníckeho podielu na pozemkoch bol dodržaný zákon a nie je dôvod tento právny úkon hodnotiť ako neplatný.

4. Žalovaný 2/ sa k odvolaniu žalobcov nevyjadril.

5. Žalobcovia zotrvali na dôvodoch uvedených v odvolaní. Poukázali na to, že hmotnoprávne ustanovenie § 40a Občianskeho zákonníka je bez ohľadu na zmenu procesného predpisu naďalej rovnaké. Následne sa vyjadrili ku skutkovej stránke veci.

6. Žalovaný 1/ uviedol, že žalobcovia sa domáhajú ochrany svojho domnelého práva, pričom CSP neumožňuje takúto žalobu. Konanie žalobcov považuje za v rozpore s dobrými mravmi.

7. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 CSP), po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), stranou v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 359 CSP), proti rozsudku súdu prvej inštancie, proti ktorému zákon odvolanie pripúšťa (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolanie má zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP) a že odvolatelia použili zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie v medziach daných rozsahom (§ 379 CSP) a dôvodmi odvolania (§ 380 ods. 1 CSP), súc pritom viazaný skutkovým stavom ako ho zistil súd prvej inštancie (§ 383 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalobcov je dôvodné.

8. V prejednávanej veci súd prvej inštancie založil právnu argumentáciu na procesnej neprípustnosti žaloby s poukazom na § 137 písm. c/ a d/ CSP.

9. Podľa § 137 CSP žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o a/ splnení povinnosti, b/ nároku na usporiadanie práv a povinností strán, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu, c/ určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, alebo d/ určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu.

10. Podľa § 40a Občianskeho zákonníka ak ide o dôvod neplatnosti právneho úkonu podľa ustanovení § 49a, 140, § 145 ods. 1, § 479, § 589 a § 701 ods. 1, považuje sa právny úkon za platný, pokiaľ sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti právneho úkonu nedovolá. Neplatnosti sa nemôže dovolávať ten, kto ju sám spôsobil. To isté platí, ak právny úkon nebol urobený vo forme, ktorú vyžaduje dohoda účastníkov (§ 40). Ak je právny úkon v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom o cenách, je neplatný iba v rozsahu, v ktorom odporuje tomuto predpisu, ak sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti dovolá.

11. Podľa § 140 Občianskeho zákonníka ak sa spoluvlastnícky podiel prevádza, majú spoluvlastníci predkupné právo, ibaže ide o prevod blízkej osobe (§ 116, 117). Ak sa spoluvlastníci nedohodnú o výkone predkupného práva, majú právo vykúpiť podiel pomerne podľa veľkosti podielov.

12. Pôvodná právna úprava zakotvená v Občianskom súdnom poriadku (zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, účinný do 30.6.2016) neobsahovala všeobecné ustanovenie, ktoré by *expressis verbis* upravovalo prípustnosť žaloby o určenie právnej skutočnosti. V praxi sa však žaloby na určenie právnej skutočnosti (zvyčajne) pripúšťali vo všeobecnej rovine, ak žalobca preukázal na určení právnej skutočnosti naliehavý právny záujem. Nová právna úprava Civilného sporového poriadku pripúšťa žalobu o určenie právnej skutočnosti iba za predpokladu, že tak vyplýva z právneho predpisu (najmä z hmotného práva).

13. Po preskúmaní veci odvolací súd dospel k záveru, že akceptovateľné je konštatovanie súdu prvej inštancie, že dovolanie sa relatívnej neplatnosti je jednostranný právny úkon smerujúci (prioritne) voči účastníkom namietaného právneho úkonu. Odvolací súd sa však nestotožnil so zužujúcim výkladom § 137 písm. d/ CSP, prezentovaným súdom prvej inštancie, t. j. že oprávnenie domáhať sa určenia právnej skutočnosti (teda aj určenia neplatnosti zmluvy) musí byť v osobitnom právnom predpise výslovne (*expressis verbis*) vymedzené ako oprávnenie podať žalobu o neplatnosť určitého právneho úkonu/ zmluvy. Osobitným právnym predpisom, z ktorého vyplýva oprávnenie žalobcov domáhať sa určenia neplatnosti kúpnej zmluvy (právnej skutočnosti) je § 40a Občianskeho zákonníka, v hmotnoprávnej rovine daného prípadu v spojení s § 140 Občianskeho zákonníka. V predmetnej veci sa jedná o žalobu podľa § 137 písm. d/ CSP. Odvolací súd pre úplnosť dodáva, že nejde o žalobu podľa § 137 písm. c/ CSP (predmetom konania nie je určenie, či tu právo je alebo nie je), pri ktorej by bolo potrebné skúmať otázku naliehavého právneho záujmu, preto zaoberanie sa touto otázkou súdom prvej inštancie (v závere rozhodnutia) bolo nadbytočné.

14. Zmluvy a iné právne úkony, ich existencia, platnosť či neplatnosť sú právnymi skutočnosťami (§ 2 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Ustanovenie § 137 písm. d/ CSP pripúšťa žalobu o určenie právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu, pričom osobitným právnym predpisom v danom prípade, z ktorého vyplýva oprávnenie domáhať sa určenia neplatnosti kúpnej zmluvy (právnej skutočnosti) je § 40a v spojení s § 140 Občianskeho zákonníka (porov. uznesenie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 10Co/211/2019, uznesenie Krajského súdu v Žiline sp. zn. 9Co/201/2018, uznesenie Krajského súdu v Trnave z 30.4.2020 sp. zn. 10Co/35/2019, ods. 6 až 8).

15. Za situácie, kedy je oprávneným spoluvlastníkom namietané porušenie jeho predkupného práva a účastníci dotknutej kúpnej zmluvy dobrovoľne nemienia odstrániť navodený protiprávny stav, neostáva oprávnenému spoluvlastníkovi (pokiaľ si z oprávnení „opomenutého“ spoluvlastníka vybral túto eventualitu) iná možnosť, ako domáhať sa vyslovenia relatívnej neplatnosti na súde.

16. Aby nastali účinky relatívnej neplatnosti právneho úkonu, stačí aj mimosúdne oznámenie osoby úkonom dotknutej, že sa dovoláva tejto neplatnosti, a teda sa nevyžaduje v každom prípade výrok o neplatnosti rozsudkom súdu. Iba ak druhý účastník popiera uplatnený dôvod relatívnej neplatnosti, potom je namieste, aby sa oprávnený dovolal súdnej ochrany (porov. R 50/1985).

17. Odopretie tejto možnosti (zamietnutím žaloby len z dôvodu jej údajnej procesnej neprípustnosti) by vo svojich dôsledkoch fakticky predstavovalo odmietnutie poskytnutia súdnej ochrany; keďže, hoci samotné hmotnoprávne oprávnenie nie je spochybnované, nie je mu priznaná relevantná procesnoprávna ochrana.

18. Podľa § 389 ods. 1 písm. b/ CSP odvolací súd preto zrušil rozhodnutie súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. V danej veci súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom znemožnil strane (žalobcom), aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a tento nedostatok nebolo možné v konaní pred odvolacím súdom napraviť (odvolacie konanie nenahrádza konanie pred súdom prvej inštancie). Vzhľadom na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku, odvolací súd sa ďalšími námietkami v odvolacom konaní nezaoberal.

19. Povinnosťou súdu prvej inštancie tak bude, viazaný právnym názorom odvolacieho súdu o prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy podľa § 137 písm. d/ CSP v spojení s § 40a Občianskeho zákonníka (§ 140 Občianskeho zákonníka) vec prejednať a rozhodnúť. Pri vykonaní dokazovania bude súd prvej inštancie okrem prejednacej zásady a zásady kontradiktórnosti konania, aplikovať aj zásadu predvídateľnosti postupu súdu. Svoj právny záver súd prvej inštancie zdôvodní zo zákonných hľadísk, ktoré v danej veci prichádzali do úvahy a stranám konania dá odpoveď na podstatné a relevantné argumenty, aby riešenie konkrétneho právneho problému bolo jasné a zreteľne dané (rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky napr. sp. zn. II. ÚS 193/06, III. ÚS 198/07).

20. Podľa § 396 ods. 3 CSP ak odvolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne o náhrade trov súd prvej inštancie v novom rozhodnutí o veci.

21. Uznesenie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a/ až n/.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a/ a b/. Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie.

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné.

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde.

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.